

(navodilne pripombe) o prepodavanju ruskega jezika in narodnosti po vsjem trem vypuskam »Russkoj Rječi«.

2. Tolkovatelj (tolmač) teh slov. fraz, oborotov (govornik izpremen), kotorye vstrječajutsjavo 2. — m i 3. — m vypuskah »Russkoj Rječi.« »Tolkovatelj« je izrečno namenjen kot pripomoček »učaščih i učaščihja«, torej učitelju in učencu in ima pojasnila razporejena po berilnih kosih v učni knjigi, tako da se potrebna razlaga vsak čas lahko poišče.

Tudi knjige za pouk srbohrvaščine naj bi bile na silni način in enako praktično urejene. Na podlagi tako sestavljenih knjig bi se lahko uvedel na višji, pa tudi že na srednji stopnji splošno ta pouk. Zakaj s pomočjo pridejanega tolmaca, ki bi ne obsegal le posameznih besed in oblik, ampak bi tudi pojasnjeval cele rečenice, izreke in izreke, Slovincem manj umiljive, nahajajočim se v citankah, se bo lahko vsak učitelj sprosti pripravi na pouk, tudi oni, ki se dosega ni bavil s srbohrvaščino. Tretji del (citanka II. del, kakor nasvetovana pod 3), pa naj bi imel poleg jezikovnega smotra še namen, da mladino seznani z jugoslovanskim narodom, njegovo zemljo in kulturo. Temu namenu bi pa zlasti primerne slike — kakor v ruskem delu — dobro služile.

Ko so učenci predelali I. ali celo II. del pod 2) in 3) nasvetovanih citank, bi jim brez pomisleka dali v roke hrvatske in srbske pripovedne knjige za samostojno čtivo. Pri izbiri teh knjig bi bilo v prvi vrsti gledati na to, da bi bile v resnici zanimive, ki bi se mladini takoj prikupile, dalje da bi ne bile za prvi poskus preobširne in zato utrudljive in glede jezika, da bi bile lahko umiljive, zato je kolikor mogoče brez tujk, posebno italijanizmov in turcizmov; poslednjih mrgoli zlasti po srbskih knjigah. Če se bo učenec priljubila prva, druga knjiga, bo rad segel po sledečih in končno po vsaki srbski ali hrvatski knjigi, ki mu bo dostopna. Zatorej je od izbora začetnih knjig za samostojno čtivo zavisen ves končni smoter pouka, ki je po mojem mnenju ta, da se slovenska mladina ne le usposobi, temveč tudi pridobi za čitanje srbsko-hrvatskih knjig in se na ta način seznani s kulturo naših južnih bratov.

Iz svoje izkušnje vem, da imajo učenci višjih letnikov, in ti pridejo tukaj v prvi vrsti v poštev, naravnost pred sodke proti knjigam, ki so označene z marko »za mladino«. Zakaj mladina teh let si želi primerne hrane svoji živahni domišljiji in išče vzorov med odraslimi in ne med svojimi vrstniki ali celo otroki nižje starosti in je sploh romantično razpoložena; zato ji ugajajo povesti z napevimi in zapletenimi dejanjem mnogo bolj nego opisi iz vsakdanjega otroškega življenja. Najbolj ji ugajajo knjige, ki niso pisane izključno za mladino, ampak bolj za ljudstvo, n. pr. Sreča v nesreči, Detelja, Hudo brezno, Jurij Kozjak, Križem sveta itd., in pa zbirke pravljic in pripovedk. Nad vse seveda so jim priljubljene takozvane »indijarice«, ki so pa pri nas hvala bogu, še malo zastopane in jih je odklanjati s pedagoškega stališča. Vse to bi se moralo upoštevati pri izboru srbohrvatskih knjig za samostojno čtivo. Zato bi bilo potrebno, da bi se sestavile posebne ankete, ki bi proučevale srbsko-hrvatsko mladinsko literaturo, da bi potem stavile svoje nasvete. Na vsak način pa bi bilo odsvetovati, da bi si posamezne šole kar po kakem književnem katalogu naročale knjig, katerih vsebina in vrednost jim je neznana, zakaj tudi v mladinski literaturi se dobijo marsikak »šund«. — V početku naj bi si oskrbele šolske knjižnice le nekaj malo knjig; teh pa naj si nabavijo v tolikih izvodih, da bi eno in isto knjigo lahko prebralo več otrok ob enem. Tako bi bila mogoča skupna (razredna) pojasnila hrvatsko-srbskega čtiva, katera bi jim podajal učitelj samostojno, ako je za to dovolj zmožen, ali s pomočjo ročnega slovarja, s katerim bi morala vsaka šola razpolagati.

Mi Slovenci nimamo sicer nujne potrebe, da bi se zaradi občevaranja s Hrvati in Srbi učili njihovega jezika, ker se lahko brez posebne jezikovne priprave med seboj razumemo. Pouk srbohrvaščine ima bolj kulturno nego praktičen pomen. Zatorej bi Slovincem večinoma zadoščalo pasivno znanje tega jezika, namreč zmožnost za čitanje in umevanje srbskih in hrvatskih knjig.

Pač pa se pojavlja neka druga nujna praktična potreba, odkar smo združeni v Jugoslaviji, namreč znanje tiskane in pisane cirilice. Promet s Srbijo, zlasti z Beogradom kot državnim središčem postaja od časa do časa živahnejši. Slovinci, nevedč cirilice, bodisi preprosti človek ali inteligent, je naravnost analfabet, če pride na Srbsko. Kako naj bere različne napise, imena ulic in firm, javne plakate, uradne legitimacije in listine ali

celo vzame kak časopis v roke, ko mu je vse z devetimi pečati zapečatenol

Iz tega se razvidi velika nujnost, da postanemo tudi glede cirilice gramotni.

Za pouk cirilice, ako je praktično uravnan, je pa sposoben vsak učitelj, tudi oni, ki je sedaj sam ne zna, ker se je lahko z učenci vred sprosti priučiti. Ker izdaje bukvarja v zgoraj nasvetovani uredbi v doglednem času ni pričakovati, naj se s prihodnjim šolskim letom pouk cirilice sledeče uredi:

Priredi naj se:

1. Tabela s tiskano in pisano cirilico, vzporejeno z latinico;

2. Kake 4—6 strani tiskanega srbskega teksta, v katerem je akcent vsaki besedi označen. Interlinearno pa naj bi bilo na prvih par straneh besedilo natisnjeno tudi z latinico, da se olajšajo začetne vaje in da ima učenec lastno kontrolo o pravilnem branju cirilice.

Ko so se učenci s pomočjo tabele in interlinealnega pojasnila naučili tekst gladko čitati, bi ga po odstavkih ali berilnih kosih prepisavali in končno tudi napisavali po nareku ali iz pameti. Tako bi se naučili cirilico tudi pisati.

Tekst bi kazalo vzeti iz biblije, da bi bil po vsebini učenec že znan in da bi ga mogli primerjati s slovenskim besedilom, ker imajo Zgodbe sv. pisma kot učno knjigo pri roki. Na ta način bi se najmanj časa izgubilo s tolmačenjem srbskega besedila, določenega za vaje v branju in pisanju.

Tabelo in besedilo bi lahko natisnila kaka ljubljanska tiskarna*). Vsak učenec bi moral imeti oboje v rokah. Stroški za ta samoučila bi bili v primeri z bukvarjem neznatni, kar je tudi upoštevati.

Te tiskovine bi tudi dobro služile samoukom, ki si žele priučiti se cirilice.

Še en predlog imam v mislih. Za prehodno dobo naj se šolam v Ljubljani, pa tudi v drugih mestih v Sloveniji in posameznim krajem na deželi, kjer je v obližju več višje organiziranih šol, pridele za pouk srbohrvaščine srbski učitelji, ki bi jim srbska vlada za par let dovolila dopust. Le-ti bi bili najboljši posredovalci srbskohrvatske kulture med Slovenci ne samo po svojem delovanju v šoli, ampak tudi s svojim družabnim nastopom kot pevci, predavatelji itd. V enak namen naj bi si izposodila Srbija slovenske učitelje. To bi bila praktična pot do zbližanja obeh kultur.

V Ljubljani, dne 3. maja 1919.

BOŽO RACIČ:

Nekaj misli o šolski reformi.

Mnogo govore in pišejo o tej temi. Naj bo dovoljeno tudi moji malenkosti podati nekaj misli, ki se tičejo bolj gospodarskih in praktičnih strani.

Dokler se ne preustroji ves šolski sistem, naj ostane uradovanje še v stari obliki. Uvede pa se naj pol pole za večje spise, četrtina za manjše stvari. Uradne dopisnice so v današnjih časih jako na mestu. Želeti bi pa bilo malo hitrejšega uradovanja na višjih mestih. Čakati po par mesecev na odgovor vlog, je postalo pri nas nekaj vsakdanjega. Star ostanek, velika težka coklja pa so brezdvomno krajni šolski sveti. Sicer so redki slučaj, vendar so še šolski odborniki z zvenečimi naslovi — analfabeti. Politiško-strankarski nagibi so postavili največkrat v krajni šolski svet hude nasprotnike šol. Oviral so hoté razvoje šolstva. V tem oziru bi se našlo toliko gradiva, da bi tvorilo posebno poglavje v zgodovini slovenskega šolstva v avstrijskih časih.

Kako redki so krajni šolski sveti, ki res kaj delajo! Navadno so opravljali tajniške posle učitelji sami in to zaradi nezmožnosti članov krajnega šolskega sveta, ker sicer bi bilo vsako uradovanje izključeno.

Koliko nepotrebnih pisarij in tiskovin povzročajo šolske zamude! Imamo zakon o šolski obveznosti. Čemu imamo kupe tiskovin: Opomin I. Opomin II. Svarilo itd.? Take stvari slabé moč zakona. Ljudje dobro vedo, da so dolžni pošiljati deco v šolo. Če je ne, naj jih kaznujejo! Prišlo je kar v navado, da so omene tiskovine izpolnjevali učitelji sami.

V nekaterih okrajih je šlo brez teh ostankov iz šimlovih jasli, pa je bil obisk dober; drugod so pa popisali koše tiskovin, a obisk je bil slab.

Ce je državi res na tem, da bodo državljanji izobraženi, naj jih silijo v šolo. Zakaj da je šola potrebna, ne verujejo naši ljudje še danes in ne bodo še tako hitro. Saj se ravno v zadnjem času zopet slišijo glasovi, da so občinski odborniki bolj za oštarije vnetai kakor pa za šole. Pa tudi od strani šol. oblasti se za razširjenje do danes ni ukrenilo ničesar. Nadzorniki bodo

*) To delo ima že v izvedbi Učiteljska tiskarna. — Uredn.

pa zahtevali po enorazrednicah s 150 otroki» po vojnem obisku» in brez knjig, učil in zvezkov briljantnih uspehov in očitali zvišane »mastne« plače... Popravila, snajenje, nabava učil in knjig povzročajo »dosti nevolje med učiteljstvom in to po pravici«. »Kdo se bo vraga brigal za vse to, če ni za svojo »veliko« skrb in delo tudi »primerno« plačan — si mislijo gospodje pri kr. š. svetu. Mislim, da skrbi za vzdrževanje poslopja edino najbolj vestno šol. voditelj. Takoj popravljena škoda se popravi navadno z malenkostnimi stroški. Kar mora biti, mora, in zato ni treba šele »sklepanja« kr. šol. svetov. Krajni šol. nadzornik! Kako krasen naslov za — analfabeta! Stajerski tovariši so imeli vsaj šolskega ogleda!

Vsaka oblast ima poleg pravic tudi dolžnosti. Tudi kr. šol. sveti bi imeli precej dolžnosti. Praviloma bi moral zborovati vsak mesec. Imenujte mi le eno šolo v Sloveniji, kjer se to vrši! Povejte mi tudi le za en krajni šol. svet, da je dobil zaradi netočnega uradovanja — nos. Nasprotno pa dobi kaj hitro jako dolgega učitelja, ki se kaj repenci nad to »prepostavljeno« solsko obistjo.

Imeli smo mnogi, mogoče prav vsi voditelji šol mnogo nepotrebnega dela zaradi zanikrnosti gospodov predsednikov. Lanko bi jih imenoma navedel in tiste sitnosti, ki so nam jih provzročali in vem, da bi bilo sram še danes tiste gospode, ki je njih početje molče gledala, da ne rečem naravnost odobravala. Bilo je to v starih časih. Danes imamo novo vlado. Niti en odlok še ni izšel, ki bi malo potipal obisti kr. šol. svetom, da si je njih razpust krvavo potreben. Čudnega ni to nič, zakaj dokler bodo sedeli v šolskih oblastih gospodje, ki so splezali po lestvici Kalteneggerjeve milosti do raznih dostojanstev, nimamo pričakovati modernih demokratskih izprememb pri šolstvu.

Pribijem, da se razmere, oziroma službeno razmerje med šolo in kr. šol. svetom ni niti za las izboljšalo. »Šola košta« — vpije vse, pa ne ve, da so največkrat krivi temu kr. šol. sveti. Popravila šol. poslopij kriče na vseh koncih in krajih po mojstrih. Vse pritožbe ne pomagajo nič. »Naročila se kr. šol. svetu, da se to in to popravi!« — tako se glasi odlok, in višje šolske oblasti imajo prijetno zavest, da so zadevo uredile. Novejša šole so povprečno jako slabe, ker gledajo v prvi vrsti podjetniki, da kaj zaslužijo. Ker je igral pri gradnjah bakšiš in pa banket največjo vlogo, se je pri kolavdaciji zamižalo na obe oči. Nekateri šole so v tako sramotnem razdrapanem stanju, da je škandal, vendar se preko krajne šolske oblasti ne more dalje. Za vojne se poslopja sploh niso popravljala in to največ tam, kjer so bili učitelji odsotni. Zopet nov dokaz o delanezmožnosti kr. šol. svetov. Kje so bile takrat c. kr. kr. šol. oblasti? Pehali so se vsi za križce... Če je popravilo izvršeno, če so učila in knjige došle, izdaj šol. vodstvo potrdilo, upravičeni pa naj dobe denar pri državni blaginji. Nadzornik pa naj pregleda ob priliki nadzorovanja tudi inventar in račune — pa je vsa stvar v redu.

Država naj bi skrbela sama za učila, knjige in samoučila. Bilo bi potem enotno in — poceni. Delali bi samo z nakaznicami, in potem izgine vsako sumničenje, a roke ne bi bile nikoli umazane od kakega denarja.

Ko je šlo za razne patriotske brošure in drugo tako reč, so kratkoma poslali in priložili ček — sprejeti so morale vse šole. Enako bi pošiljalo državno skladišče učil potrebna učila šolam — pa brez čeka. Kako preprosto bi bilo to! Šolske knjižnice so danes naravnost strašne. Izgledajo kakor gališke vasi, ki so jih oplenili najprej Avstrijci, nato Rusi in za njimi zopet Avstrijci. Medvojne naredbe so ukazovale »čiščenje« knjižnic. Kar je bilo proti Turkom, Nemcem in Bolgarom, je moralo vrniti! Zaloge mladinske literature niso bile ravno kako velike in razprodalo se je. Mnogo knjig je raztrganih, ostala je po večini patriotska navlaka iz avstrijskih časov. To seveda ne sodi več v knjižnice.

Učnih knjig ni dobiti in ravno tako ne zvezkov in drugih šolskih potrebščin. Tako trpi šola ne glede na medvojno škodo še danes in bo trpela še nekaj let.

Jugoslovanska knjigarna je kupila vso Hölzlovo zalogo zemljevidov. Prav je tako. Kaj pa je s knjigami bivše c. kr. dvorne zaloge knjig? Danes še ne smemo biti preveč izbirčni pri knjigah. Kar je porabnega naj se porabi. Novih knjig še dolgo ne bo, za prehodno dobo nam bo pa služilo marsikaj dobro. Vojna leta se bodo v statistiki analfabetov poznala.

Torej več praktičnega in gospodarskega duha v šolo in manj fermanov, ki dišijo po Kalteneggerju in njega vrednih časih ter protežirancih. Ne kalite veselja in ne mečite po nepotrebnem polen učiteljstvu pod noge. Hodite nam na roke, da bomo z veseljem in ljubeznijo izvrševali

svoj idealni poklic, da bo imela država kulturnih državljanov!

Čas bi že bil tudi okrajnim učiteljskim potrebam zahteva, da se snide učiteljstvo petih letih trpljenja in preziranja k novemu delu in novim smotrom. Vlada naj dajanje jansko pokaže, da ji je mar šolstvu naj odpravi vse in takoj, kar zavaruje danes napredek slovenskega šolstva.

Ce se pa to ne bo zgodilo, bomo nesli statistike, ki bodo pokazale vso sloto šolskih ran, da nam ne bi kdo očital »Dobili ste mastne plače, a sedaj delate!«

Iz naše organizacije

Skupne zadeve.

Iz Zaveze.

S sedme vodstvene seje Zaveze (15. maja 1919.)

1. Poverjenik za uk in bogočastje kor tudi dezema viaaa za Slovenijo pridobjena zato, da se imenujeta v krajšem času nova dva visja šolska zornika za ljudske in mescanske šole vrste tega učiteljstva. Takoj po imenovanju ten se razpišejo za bive Kraljevska nadzorna mesta okrajnih šolskih zornikov na način, kakor se je to že z uuo za slovenski del Stajerske.

2. Tovariš E. Gangl se je kot zastopnik Zaveze udeležil dne 30. aprila t. j. v Zagrebu Zrinskih-Frankopanskega sh. Ob tej priliki se je sestel s predsednikom in tajnikom Saveza hrvatskih učiteljskih društava. V tej Zvezi včlanjeno učinstvo je odobrilo naš načrt glede združenja vsega učiteljstva kraljevine Srbije skupno stanovsko organizacijo.

3. Učiteljsko Udruženje u Srbiji sporočilo Zavezi na naš svoječasi do da odobrava Unijo jugoslovanskega teljstva. Da se združijo čimprej vse teljske Zveze v Jugoslaviji v eno stanovsko organizacijo, naj pošljejo vse te organizacije svoje delegate k sestanku se vrši dne 8. junija t. j. v Belgradu. Zavezi se poveri naloga, da skliče omenjeni dan zastopnike posameznih Zvez v Belgrad. — Dne 1. maja se je šil v Ljubljani z zastopnikom srbske Udruženja učiteljem Grujico Adžemcem v Učiteljski tiskarni razgovor skupni stanovski organizaciji in o rešitvi jugoslovanskega šolstva.

4. Dne 12. maja se je vršila v m. posvetovalnici v Ljubljani manifestacija za pravico in samodolčno Slovencev, manifestacije so se udeležili zastopniki raznih korporacij in društev brez strank. Zavezo je zastopal na tem zborovanju predsednik L. Jelenc.

5. Višjemu šolskemu svetu v Ljubljani se odpošlje utemeljena spomen glede znane naredbe o uvedbi šolskih ob nedeljah in praznikih. Zaveza stoji končni razrešitvi tega vprašanja neoporečno na naslednjem stališču: a) Učiteljske nedelje vse nedelje in praznike prosti. Nadzorstvo šolske mladine pripada dnevi slejkoprej staršem ali njih zastopnikom.

6. Sprejemnemu odseku v Ljubljani se sporoči, da pozdravi organizovano teljstvo regenta Aleksandra ob priliki govega prihoda v Ljubljano po zastopnikih učiteljske Zaveze.

Društvene vesti.

+ Savinjsko učiteljsko društvo ruje v četrtek, 12. junija, ob 3. uri dne na Gornjem. — Dnevni red: 1. pisi. 2. Reforma našega šolstva. 3. 4. Volitev delegatov za Zavezo 5. vanje. 5. Plačevanje članarine za polletje. 6. Slučajnosti.

Učiteljsko društvo za maribor okolično zboruje v četrtek, dne 12. točno ob 10. v šoli Lajtersberk-Krč. Dela imamo polne roke — zato v na polno udeležbo. Skupni smoter skupna smer je temelj stanovske organizacije. Imenom odbora: A. Požega, nač.

+ Učiteljsko društvo za Svetole ski okraj zboruje 12. junija 1919 ob 1. pol dne pri Sv. Trojici v Slov. gor. dečim vzporedom: 1. Zapisnik. 2. n. stanovske zadeve. 3. Poročilo o njem velikonočnem zborovanju. 4. delegacije v Celju. 5. Predavanje nadučitelja Fr. Kranjca. 6. Volitev. 7. čujnosti. — Zaradi važnosti dnevnega se pričakuje polnoštevilne udeležbe. — Jos. E. Mavrič.

+ Kozjanski učiteljski društvo zborovalo 22. pret. mes. v Podč. Ob 10. predpol dne je bila hospitacija. I. razredu tamošnje šole. Učni predračunstvo. Tov. Jerinu se navzo hvalijo za dobro uspeho hospitacijo, kateri je izborni izbral in prikril. duševni zmožnosti elementarnih uč

Po dovršeni hospitaciji pozdravi naš novi predsednik tov. Lovrec vse prisotne goste in člane, ki so od blizu in daleč prihiteli k sestanku ter s tem pokazali svojo stanovsko zavest. Z obžalovanjem omeni, da smo med drugimi izgubili nenadoma rudi tov. Knafliča, ki se je moral preseliti kot nadučitelj v Radavne pri Mariboru. Ker mu ni bilo mogoče posloviti se ustumno, je storil to pismenim potom. Z odhodom tega vrlega tovariša je nastala v našem društvu široka vrzel. Želimo mu obilo sreče na novem mestu ter ga ohranimo v vzpodbujajočem spominu!

K našemu društvu so pristopile na novo tovarišice Dragatinova, Zolgarjeva in Kokotova.

Zadnji zapisnik se odobri. Došla je brzojavka iz Belgrada od regenta Aleksandra, in sicer z zahvalo za poslano mu vdanostno izjavo, ki mu jo je izreklo naše društvo na zadnjem zborovanju.

Potem je prišlo na dnevni red poročilo referentov o »Načrtu preustrojitve šolstva in narodne vzgoje«. Tov. referenti so premišljeno utemeljili in skrbno izdelali snov. Zato jim izreče tov. predsednik najlepšo zahvalo. Sklepi se sporočijo Zavezi.

Tov. Ivanuš poroča o zborovanju Zveze slov. učiteljev in učiteljic v Celju.

Enoglasno se sprejme predlog tov. Volavška: »Društvo naprosi Zavezo, da preskrbi, da se razveleži vladni ukrep, ki se z njim črta polovica aktivitetne doklade učnim osebam, ki imajo naturalno ali ob šol. obč. v brezplačno razpolago dano stanovanje, če je to primerno in porabno. Učne osebe, ki uživajo brezplačno primerno in porabno stanovanje, kakor je določeno v drž. šol. zak., to obdrže, vsem drugim se nakaže stanarina, kakor državnim uradnikom.

Tov. Firm predlaga: »Zaveza se naprosi, naj posreduje, da se doda vsem učnim osebam, ki imajo že najmanj 2 službeni leti, in sicer vsakemu letu po 6 mesecev, v številu od 14. do v številu 19. solarnega leta, kakor je to storila štaj. vlada.

Prihodnje zborovanje se vrši v Pod-sredi meseca avgusta. Pričakuje se, da se ga sigurno udeležijo vsaj enkrat vsi člani našega društva. Torej na svidenje! Ne zabite!

Tov. predsednik se navzočim zahvali za obilno udeležbo in pozornost ter zaključuje zborovanje.

Zveza slov. učiteljev in učiteljic na Štajerskem je imela na Vel. sredo, dne 16. aprila, svoje delegacijsko zborovanje. Predsednik tov. Rajšp pozdravi delegate, poudarjajoč čustva, ki navdajajo učiteljstvo pri zavesti dejstva, da ne zboruje več v »nemškem«, ampak v slovenskem Celju, ne več kot sužnji Avstrije, ampak kot samostojni in svobodni Jugoslovani; h kateremu preobratu je narodno učiteljstvo kar največ pripomoglo, ker ono se ni šele zdaj prelevilo, ampak je bilo vedno prvobornik in zastavonoša na polju borbe za narodne pravice. Nadalje je naglaševal važnost štajerske Zveze za preteklo dobo ter omenjal zaslug njenega učiteljstva za organizacijo sploh in v boju za naše socialne pravice. Nadalje je izjavil, da je štajersko učiteljstvo slej ko prej vedno pripravljeno do vsakršnih žrtv, ako bi to zahtevala stanovska ali narodna korist.

Tajnik tov. Tomažič nam je poročal o delovanju Zveze v pretečenem letu ter obveščal delegate, da sta bili od zadnje Vel. noči 2 odborovi seji, pri katerih se je razpravljalo največ o vprašanju nastanitve novih okr. šol. nadzornikov in o stališču, ki ga zavzema Zveza glede učiteljskega zastopnika za štajersko učiteljstvo v viš. šol. svetu. Iz tajnikovega poročila je tudi razvidno, da je v Zvezi včlanjenih 16 društev z 819 člani.

Blagajnik tov. Gnus nam je odprl zaklade naše blagajnice.

Po odbitku vseh stroškov je v Zvezini blagajnici 3587 K 07 vin. ostanka, in naš vojni podporni sklad pa ima 12.044 K 08 vin. kapitala. Vsekako lepe številke. Blagajnik konstatira, da so zaostalo članarino razen enega društva že vsa druga poravnala; je pač še več tovarišev, ki niso k vojnemu skladu ničesar prispevali. Z ozirom na priznano učiteljsko tankovestnost pa je pričakovati, da bodo v tej zadevi tudi še zaostali tovariši vsaj ob nakazilu 100% poviška doklad svojo moralno dolžnost napram organizaciji zanesljivo izvršili.

Nato je prišel razgovor o UJU.

Ganglova idea o UJU je tako eminentnega pomena, da mora biti za njo

* Poročilo se je zakasnilo, ker je poročevalec, in sicer brezuspešno, čakal na dopuštiljatev nekaterih predlogov, ki jih ni mogel sproti zapisati.

brez izjeme vse učiteljstvo navdušeno in s tem v zvezi tudi ni delegacija proti razpustu Zveze in so se tozadevna mnenja na predlog tov. Flereta formulirala sledeče:

»Načeloma smo za preustrojitev naše organizacije, eventualno tudi za razpust Zveze, vendar pa postane po mnenju delegacije to vprašanje aktualno šele takrat, ko se naša država upravno uredi. — Da pa se pripravljamo na tako preustrojitev že sedaj, naj se izvoli poseben odsek, ki naj to vprašanje razmotri in poroča o tem na prihodnji delegaciji.

Pri predlogih je bil med drugimi sprejet predlog tov. Gnusa, ki se glasi: »Zahtevamo, da se osebne zadeve učiteljstva, kakor: terno predlogi viš. šol. svetu, imenovanje začasnih učnih oseb, disciplinarne zadeve itd. odvzamejo ingerenci okrajnih šolskih svetov, v katerih sede zastopniki raznih stanov, in poverijo po ureditvi ustave in uprave države SHS posebnemu okrožnemu učit. svetu, v katerem imajo glas in sedež vsi okr. šol. nadzorniki in zastopniki učiteljstva dotičnega okrožja.

Dalje je bil soglasno sprejet sledeči predlog učit. društva za laški okraj: Z ozirom na število članov in z ozirom na načelo proporcije ne more Zveza glede zadeve štaj. učit. zastopnikov v viš. šol. svetu pripoznati nobenega pakta, obžaluje tozadevna nespornost in poziva tov. Gnusa kot Černejevega namestnika, da vztraja na svojem mestu.

Nato je stavil tov. Šumer še več predlogov, ki pa si jih poročevalec sproti ni mgel točno zapisati in ker je bil njegov trud, dobiti dotične predloge, brezuspešen, jih, žal, tudi ne more objaviti.

Tudi e je glede »Načrta« tov. Flereta kot člana ankete za njega proučevanje nekoliko resolucij položilo na srce, ki jih naj na pristojnem mestu primerno zastopa; tov. Potočnik ga še posebe opozarja na primerno uvaževanje njegovega tozadevnega članka v 16. šte. »Učit. Tovariša«.

Zborovanje je bilo sijajno in plodno, le žal, da je nam pri vsakem zborovanju čas prekratek.

L. Potočnik.

+ **Pedagoško društvo v Krškem** ima svoj redni občni zbor v soboto, dne 14. junija, v risalni dvorani meščanske šole v Krškem. Začetek ob 10. uri. Dnevni red: 1. Poročilo tajnika. 2. Predavanje tovariša strok. učitelja Ivana Magerla: »Na razvalinah avstrijske ljudske šole.« 3. Razgovor o reformi šolstva. 4. Blagajniško poročilo. 5. Volitev novega odbora. 6. Volitev delegatov za Zavezino deleg. zborovanje. 7. Slučajnosti.

Da postavimo naše šolstvo na trden temelj, je treba vestno presoditi gradivo, ki se naj porabi pri zgradbi naše narodne šole. Dolžnost vsakega zavednega učitelja je, da sodeluje pri sestavi novega šolskega zakona, na katerem bo v naprej sponelo naše šolstvo. Zato pozivljamo vse člane našega društva, da na vseh šolah razpravljajo na temelju osnovnega načrta, ki ga je izdelala Zaveza — in potem poročajo na našem zborovanju o event. dodatnih, oziroma izpreminjavalnih predlogih. Pozneje dobimo tudi po anketi predelan načrt v recenzijo.

Ker nam bo na tem zborovanju voliti tudi novega predsednika, pozivljamo vse člane, da se že zdaj posvetujejo o tem, komu naj poverimo vodstvo našega društva. — Leop. Levstik, t. č. tajnik.

Učiteljsko društvo za Trst in okolico v Trstu. Gibanje tržaškega učiteljstva tudi v sedanjem času ni izostalo. Naši tovariši onstran meje se vztrajno gibljejo. Zborovanje tega društva, ki se je vršilo 29. maja, je otvoril naš stari tovariš Germek, ki je pozdravil obilo številu zbranih tovarišev (nad 80), opravičil odsotnega novoimenovanega šol. nadz. Tavčarja in predstavil vladnega zastopnika italijanske oblasti g. Mraza. Potem je dal besedo tov. ravnatelju Pretnarju, ki je v izbranih besedah predaval o pomenu šolskih izletov v okolico in Istro. Ti izleti bodo sedaj šele prišli do popolne veljave, da našo mladino seznanimo z našo slovensko zetulo v Trstu, okolici in Istri, da ji pokažemo naš svet; svet, ki ga naj ljubijo in varujejo ter obvarujejo svoji narodni domovini. Nato je predaval tov. Rode o svojih vtisih iz Ukrajine ter seznanjal tovariše z našo narodno bratsko zemljo na severu in z običaji našega narodno bratskega ljudstva. Slikal je revolucionarni preobrat tega naroda v zadnjih letih ter narodno porazdelitev veleposestniške zemlje. Seznanjal je navzoče o narodni duši tega naroda in o njega šolstvu. Nato je govoril o lokalnih šolskih razmerah tov. Germek. V ostrih obrisih je sli-

kal sedanjí položaj našega šolstva, pomanjkanje slovenskega učiteljstva ter predlagal resolucijo na italijansko vlado, da ona odpomore temu položaju in ustanovi v Trstu slovensko moško in žensko učiteljske, da se odpomore pomanjkanju učiteljskega naraščaja. Tov. Trobec je predlagal, naj se poskrbi, da se tudi onim učiteljsčnikom, ki so bili po okupaciji brez šole, ker jo je italijanska oblast zaprla, da prilika, da napravijo sedaj izpit ali nadaljujejo študij. Tov. Danev želi, naj se stavi v resolucijo tudi to, da se odpro v mestu slovenske šole ter se s tem razbremenijo presilen naval na okoliške šole ter se deluje na to, da se odpro tudi slovenske srednje šole v Trstu. Tov. Gruntar omenja, da mi ne apeliramo le kot učitelji, temveč tudi kot očetje, ki nimamo sedaj pošiljati kam svojih otrok. Tov. Mahkota opozarja, da se slovenska javnost ne more v sedanjih časih oglašiti, ker nima besede in je zaradi tega učiteljsko društvo tembolj poklicano v to, da na čim širši podlagi deluje za rešitev celokupnega šolskega vprašanja v Trstu. Tov. Germek se strinja s končnim predlogom, da naj se prepusti odboru sestavo peticije in resolucije na kraljevo vlado. (Sprejeto!) Članarina od januarja dalje se določi na 1 liro mesečno. Tov. Kleimayer govori o organizaciji »Ljudskega odra« in o sodelovanju učiteljstva pri njem. Nato zaključí predsednik zborovanje.

Kronika.

= Draginjske doklade učiteljstvu.

Belgrajska »Pravda« poroča z dne 30. maja: Na zadnji seji ministrskega sveta je bilo sklenjeno, da se draginjska doklada izplačuje tudi učiteljem v novih krajih. Položaj učiteljstva v novih krajih ni urejen. Zakonski predlog o izenačenju pravic učiteljev Srbije in novih krajev še ni gotov in dokler se definitivno ne reši, bodo uživali draginjsko doklado kakor v Srbiji tudi ostali učitelji.

= **Nova pomorska akademija.** V Dubrovniku otvorijo koncem avgusta novo pomorsko akademijo, v katero se bodo sprejemali dijaki z dovršenimi gimnazijskimi študijami. Učna doba bo trajala dve leti.

= **Tehniški visokošolski tečaj.** Deželna vlada je odobrila po kuratoriju za začasni tehniški visokošolski tečaj od slušateljev pobirano matrikularno takso. Odklonila pa je pobiranje kolegnin za ta tečaj.

= **V Narodnem predstavništvu** je preteklo soboto govoril poslanec dr. Mehmed Spaho o šolstvu v Bosni. Naglašal je nujno potrebo po ustanovitvi čim največjega števila ljudskih šol, ker imamo teh mnogo premalo, dve vseučilišči (v Zagrebu in Ljubljanu) pa nam popolnoma zadostujeta. Slovenski poslanci so seveda takoj razumeli ta napad na slovensko vseučilišče v Ljubljani. Poslanca dr. Lončar in dr. Kukovec sta z odločnimi medklici zavračala govornika in poudarjala naše potrebe in zahteve po najvišjem kulturnem ognjišču.

= **O nerazdeljenem pouku.** Tak pouk, zahteva ali samo dopoldansko ali pa izjemoma tudi samo popoldansko poučevanje, ako imata n. pr. dva zavoda samo eno šolsko poslopje na razpolago. Ako se vrši na kaki šoli dopoldanski pouk, potem je le izjemoma mogoče poučevati kak neobligaten predmet še popoldne. Za slučaj pa, če se prične s poukom že ob 7. uri jutraj, se tudi lahko neobligatni predmeti dopoldne razvrste, zakaj vsako dopoldne imamo lahko 5 ur pouka, kar zneso na teden 30 ur. Več kot 30 ur pa nikakor ne kaže učencev — tudi višjih razredov ne — ob času poletne vročine mučiti s poukom; popoldne naj jim služi za oddih in pri lepem vremenu tudi za kopanje, saj so že stari Rimljani poudarjali: »Mens sana in corpore sano!« Navadno se pa tudi nekateri manj važni predmeti pri nerazdeljenem pouku nekoliko skrajšajo, kar se tem lažje zgodi, ker se to vrši zadnje mesece šolskega leta, ko je predpisana tvarina večinoma že obdelana. Tak je princip nerazdeljenega pouka. Kdor pa samovoljno pouk deli in predmete sestavlja tudi na popoldne, ta nima pravega pojma o nerazdeljenem pouku. Imenovali bi to zamotante pojmov!

J. B.

= **Učiteljev ne sprejemajo v aktivno vojaško službo.** Ministrski svet je sklenil, da rezervnih častnikov, ki so po poklicu učitelji, ne sprejemajo v aktivno vojaško službo. Tozadevne prošnje se morajo vse odkloniti. Motivacija: pomanjkanje učiteljev.

= **Žena Leninova** je načelnica boljševiških šol, žena Trockega pa je državna komisarka moskovskih gledališč.

Naročajte in širite naš list.

Polemika.

IVAN STENOVEC:

Zaradi sestave podrobnega učnega načrta za telovadbo.

V »Popotniku« št. 4. t. l. me je zdramil Gasparijev Tone. Nisem ravno spal, ampak ždel sem v gorskem kotlu. Mislim sem preresetati, pa bom le na debele omlatil. Kar od kraja pričnimo!

Vse hvalevredno je, da se je izmed učiteljstva oglašil kot prvi — sedaj v naj-novejši dobi — tovariš Michler in povzdignil svoj glas za reformo telesne vzgoje naše mladine. To potrebo so dalekovidni možje že davnej občutili, samo kot je tovariš Lajovic povedal — udeležstvomati je niso mogli, ker niso bila ugodna tla in ker tudi ljudi ni bilo, ki bi imeli zanj kaj več smisla. Ravno tisti ljudje pa, ki jim je bila telesna vzgoja mladine ena prvih skrbi, so takoj po razsulu začeli z močno reformo tam, kjer so pustili svoje delo. Eden izmed teh je tudi naš tovariš Gangl.

Dokaz temu so dela in njih poročila, priobčena v člankih »Slov. Naroda«. Tam poroča dr. Ambrožič dne 15. januarja t. l. v Slovenski Sokolski Zvezi o nalogi Sokolstva do naraščaja *). Zavzela pa se je že 29. in 30. junija 1918 tudi JDS za to panogo v svojem strankinem programu pod IV./3. Seve — kakega podrobnega učnega načrta za šolsko telesno vzgojo še ni nobeden sestavljal ne takrat ne do sedaj, ker je bilo treba marsikaj bolj važnega urediti kot to, deloma tudi zato ne, ker je dva strokovnjaka prof. Evgena Sajovic in učitelja Egona Jezerskega — vojna požrla. Da sta nam ostala živa, bi bili tu gotovo že več imeli, kot imamo.

To mimogrede z ozirom na skrb o reformi za telesno vzgojo.

Da je pa tovariš Michler krenil na to polje, se mi zdi, da je dobil vzpodbudo ravno v sokolskem načrtu, priobčenem v prej imenovanih listih pod točko III. v naslovu »Sokolstvo in šport«.

Tam se je Sokol razmahnil in prevzel v svoj delokrog tudi to, česar formalno še ni imel doslej na papirju, kar je pa faktično že gojil. To pa je vse ono, kar navaja ondi v 4. odstavku in za kar se tov. Michler v »Učit. Tovarišu« z dne 7. marca t. l. tudi poganja. Tovariš Michler se je zavzel bolj kot športnik kakor pa telovadec za telesno vzgojo mladine, kar priča zlasti njegov drugi članek v »Učit. Tov.« z dne 7. maja t. l. in kar podpre že sam naslov »Telesna vzgoja, šport in šola«. Tod je izlil, kakot čutim, veliko svojih težej, ki pa se sučejo po največ krog lahke atletike in športa. Veliko govori o angleških športnikih in ameriških »športnih mojstrih«, prav nič pa ne o kakih francoskih ali belgijskih, kaj šele o čeških ali slovenskih telovadcih.

Po kratkem pregledu brige za telesno vzgojo je šel od Grkov mimo Rimljanov k Germanom ter običal takoj pri Angležih in Amerikancih, ki so pač športniki. Se pri Nemcih se ni dotaknil turnvereinskega telovadnega sistema. Češkega Sokolstva s Tyrševim genialnim telovadnim sistemom niti ne omenja, dasi to ni tako daleč kot Amerika. Se slovenskega Sokolstva ne bi omenil, če se ne bi kot športnik obregnil v to, da je le-ta sprejel šport šele v zadnjem času v svoj program. Nikjer nič ne pripomni o uspehih sistematične telovadbe Slovencev, ki so se že vendar kosali po svetovnih tekmah s Francozi, Italijani, Angleži, Belgijci, Hrvati, Srbi in Čehi. Nič ne pove, da so Čehi l. 1912 uprizorili le potom sistematične telovadbe celo olimpijado in, kar je češkega: še čez olimpijado. Da je bil zmagovalac te največje svetovne tekme Slovenec Stane Vidmar, o tem tudi molči.

Tovariš Sajovic mu je hotel gotovo lepo narahlo namigniti v »Učit. Tov.« z dne 28. marca t. l. na Čeha in nas same. In to je tudi storil tam, kjer govori potem, ko je podal izvleček francoskega zakona za telesno vzgojo, o Francozih in slovenskih Sokolih, ki so jih že dosegli — brez državnega zakona.

Čemu mlattim to že tolikokrat pre-mleto reč?

Zato, ker me je strahl!

Tov. Tone Gasparij piše jako lepo in poučljivo. V pedagoškem in znanstvenem »Popotniku« št. 4. l. 1919 se je oglašil, kakor se mi zdi, kot pedagog in znanstvenik pri besedi o telovadbi. Tam piše med drugimi lepimi nasveti in dejstvi, ki so jih že deloma Sokol, Michler in Lajovic razvili, da bi ustvarili na ljudski šoli mesto reformiranega sokolskega načrta o telovadbi potujoče gledališče?) in suhoparno lahko atletiko izmenjali z igrajočo

*) Olej tudi l. in 2. šte. »Sokola« t. l. str. 10 in dalje! — Op. pis.